

ТЕНДЕНЦИИ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ КАПИТАЛА В УКРАИНЕ И МИРЕ

© 2014 ДАНИЛОВ О. Д., ДЕНИСЕНКО Д. Є.

УДК 336.2

Тенденції оподаткування капіталу в Україні і світі

Метою статті є аналіз світових і вітчизняних тенденцій в оподаткуванні капіталу та обґрунтування напрямів удосконалення оподаткування капіталу в Україні. Дослідження відбувалося з поділом оподаткування людського та матеріального капіталу. Оподаткування людського капіталу має помірний рівень, порівняно з країнами ОЕСР, однак його основне навантаження припадає на роботодавців, на відміну від країн ОЕСР, де воно розподілено пропорційно між роботодавцями і найманими працівниками. Зважаючи на високий рівень тінізації доходів громадян, здійснювати такий перерозподіл в Україні рано, тому доцільно знизити ставки справляння єдиного соціального внеску для роботодавців, паралельно підвищивши рівень оподаткування природних ресурсів, який в Україні є одним з найнижчих у світі. Україна, порівняно з країнами ОЕСР, характеризується вищим рівнем оподаткування прибутку, що негативно позначається на нарощуванні власного капіталу та оновленні основних засобів. Зважаючи на тенденції до зниження як стандартних, так і імпліцитних ставок податку на прибуток за кордоном, нами пропонується розробити механізм зниження імпліцитної ставки податку на прибуток шляхом удосконалення механізму нарахування амортизації та посилення регулюючих впливів податку на прибуток в частині оновлення основного капіталу. Перспективою подальших досліджень визначено обґрунтування пропозицій щодо зміни в механізмах нарахування амортизації та пільгового оподаткування прибутку.

Ключові слова: оподаткування капіталу, податок на прибуток, ефективна ставка, соціальне страхування.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Библ.:** 10.

Данилов Олександр Дмитрович – кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і кредиту, Київський економічний інститут менеджменту (вул. Смоленська, 31/33, Київ, 03057, Україна)

E-mail: addanilov@ukr.net

Денисенко Денис Євгенович – аспірант, кафедра фінансів і кредиту, Київський економічний інститут менеджменту (вул. Смоленська, 31/33, Київ, 03057, Україна)

E-mail: addanilov@ukr.net

УДК 336.2

UDC 336.2

Данилов А. Д., Денисенко Д. Е. Тенденции налогообложения капитала в Украине и мире

Целью статьи является анализ мировых и отечественных тенденций налогообложения капитала и обоснование направлений совершенствования налогообложения капитала в Украине. Исследование осуществлялось с разделением налогообложения человеческого и материального капитала. Налогообложение человеческого капитала в Украине является умеренным, в сравнении со странами ОЭСР, однако его основная нагрузка ложится на работодателей, в отличие от стран ОЭСР, в которых оно пропорционально распределяется между работодателями и наёмными работниками. Учитывая высокий уровень теневых доходов граждан, осуществлять такое перераспределение в Украине пока рано, поэтому целесообразно снизить ставки взимания единого социального взноса для работодателей, параллельно повышая уровень налогообложения природных ресурсов, который в Украине является одним из самых низких в мире. Украина, в сравнении со странами ОЭСР, характеризуется более высоким уровнем налогообложения прибыли, что отрицательно сказывается на наращивании собственного капитала и восстановлении основных средств. Учитывая тенденции к снижению как стандартных, так и импліцитных ставок налога на прибыль за рубежом, мы предлагаем разработать механизм снижения импліцитной ставки налога на прибыль путем совершенствования механизма начисления амортизации и усиления регулирующих эффектов налога на прибыль в части восстановления основного капитала. Перспективой дальнейших исследований является обоснование предложений относительно изменений в механизмах начисления амортизации и льготного налогообложения прибыли.

Ключевые слова: налогообложение капитала, налог на прибыль, эффективная ставка, социальное страхование.

Рис.: 4. **Табл.:** 3. **Библ.:** 10.

Данилов Александр Дмитриевич – кандидат экономических наук, профессор, заведующий кафедрой, кафедра финансов и кредита, Киевский экономический институт менеджмента (ул. Смоленская, 31/33, Киев, 03057, Украина)

E-mail: addanilov@ukr.net

Денисенко Денис Евгеньевич – аспирант, кафедра финансов и кредита, Киевский экономический институт менеджмента (ул. Смоленская, 31/33, Киев, 03057, Украина)

E-mail: addanilov@ukr.net

Danilov O. D., Denysenko D. Y. Capital Taxation Tendencies in Ukraine and in the World

The goal of the article is analysis of the world and domestic tendencies of capital taxation and justification of directions of improvement of capital taxation in Ukraine. The study was carried out with division of taxation of human and material capital. Taxation of human capital in Ukraine is moderate, compared to OECD countries, however, its main load lies on employers, unlike in OECD countries, where it is distributed proportionally between employers and employees. Taking into account a high level of shadow income of the citizens, it is too early to perform this re-distribution in Ukraine, that is why it is expedient to reduce rates of the single social contribution by employers, at the same time increasing the level of natural resources taxation, which, in Ukraine, is one of the lowest in the world. Ukraine, compared to OECD countries, is characterised with a higher level of profit taxation, which has a negative impact on increasing own capital and restoration of fixed assets. Taking into account tendencies to reduction of both standard and implicit rates of profit tax abroad, we offer to develop a mechanism of reduction of the implicit profit tax rate through improvement of the mechanism of charging depreciation and strengthening regulating effects of the profit tax on profit in the context of restoration of the fixed assets. The prospect of further studies is justification of proposals regarding changing the mechanisms of charging depreciation and profit taxation preferences.

Key words: capital taxation, profit tax, efficient rate, social insurance.

Fig.: 4. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 10.

Danilov Oleksandr D. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department, Department of Finance and Credit, Kyiv Economic Institute of Management (vul. Smolenska, 31/33, Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: addanilov@ukr.net

Denysenko Denys Ye. – Postgraduate Student, Department of Finance and Credit, Kyiv Economic Institute of Management (vul. Smolenska, 31/33, Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: addanilov@ukr.net

Механізм оподаткування капіталу та розмір податкового навантаження на капітал підприємства є одним з найбільш дискусійних питань, яке обговорюється вітчизняними науковцями та практиками. Це пов'язано з тим, що високий рівень оподаткування капіталу негативно впливає на динаміку його якісних характеристик, суттєво знижуючи, тим самим, конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників. На відміну від багатьох країн з високим рівнем економічного розвитку, в Україні податкові механізми сприяння відновленню та нарощуванню капіталу є мало результативними, що обумовлює актуальність обраного напрямку дослідження.

Дослідженню проблем формування і розвитку системи оподаткування, пошуку шляхів їх вирішення присвячені праці В. Вишневського, А. Крисоватого, І. Майбурова, А. Соколовської та ін. Дослідженню взаємозв'язку між оподаткуванням та конкурентоспроможністю присвячені праці Ю. Іванова, І. Педь, О. Тищенко та ін. Однак проблема зменшення податкового навантаження на капітал в Україні потребує подальших досліджень з урахуванням останніх зарубіжних тенденцій. *Метою* статті є аналіз світових і вітчизняних тенденцій в оподаткуванні капіталу та обґрунтування напрямків удосконалення оподаткування капіталу в Україні.

Оподаткування капіталу в Україні представлене такими податками: податок на прибуток підприємств (оподаткування частини заробленого доходу, який здатний приносити прибуток); платежі за ресурси (оподаткування землі як фактора виробництва, який може приносити прибуток); податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (оподаткування житлової нерухомості, яка виступає капіталом, якщо її використовують з метою отримання доходу); оподаткування фонду оплати праці (за своєю природою це є оподаткування людського капіталу).

Динаміку зазначених податків відображено в *табл. 1*.

Дані, представлені в табл. 1, ілюструють приріст податкових надходжень по всім податкам на капітал, падіння, протягом досліджуваного періоду, зафіксоване тільки у 2009 р. по податку на прибуток, що обумовлено наслідками фінансово-економічної кризи. Найбільшу питому вагу у ВВП мають внески до Пенсійного фонду, також вони мають переважаючу тенденцію до зростання (крім 2006, 2009,

2012 рр.). Сплата єдиного соціального внеску формує вагоме навантаження на фонд оплати праці, стримуючи тим самим зростання офіційної оплати праці. У країнах ОЕСР частка платежів на соціальне страхування також є досить значною, однак податкове навантаження рівномірно розподіляється між роботодавцем і найманим працівником, в Україні ж майже весь податковий тягар припадає на роботодавця. Варто зазначити, що у більшості країн ОЕСР підтримується оптимальне співвідношення між платежами на соціальне страхування та персональним прибутковим податком – високе податкове навантаження за рахунок персонального прибуткового податку може частково компенсуватися за рахунок нижчих платежів на соціальне страхування, і навпаки. Практично однакове податкове навантаження зазначених платежів характерне для Австрії, Чеської Республіки, Франції, Німеччини, Угорщини, Люксембургу, Нідерландів, Португалії та Туреччини (*рис. 1*).

Імпліцитні ставки податкового навантаження на працю у досліджуваних країнах є досить високими від 24% до 43%, виражена тенденція до зниження спостерігається у Данії (з 41% у 2000 р. до 34,6% у 2012 р.) і Швеції (з 46,8% до 39,4% за той самий період часу), у решті країн досліджуваний показник або не змінюється, або ж навпаки, зростає (Греція, Португалія, Іспанія) [10]. Враховуючи загальносвітові тенденції, податкове навантаження на людський капітал в Україні можна вважати помірним, однак вплив його на основні показники соціально-економічного розвитку є негативним. Зокрема темпи приросту внесків на соціальне страхування зменшуються пропорційно звуженню бази оподаткування, яка може частково переміщатися у тіньовий сектор економіки. Також темпи приросту внесків на соціальне страхування суттєво перевищують темпи приросту реальної заробітної плати та супроводжуються зростанням рівня безробіття (*рис. 2*), що негативно позначається на відтворенні людського капіталу, а значить і на конкурентоспроможності національних виробників, оскільки саме людський капітал можна вважати фундаментом конкурентоспроможності економіки.

Тобто, зростання навантаження на фонд оплати праці супроводжується зменшенням кількості офіційних занять.

Таблиця 1

Динаміка податків на капітал в Україні у 2003 – 2012 рр., млрд грн

Показник	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Податок на прибуток підприємств	13,24	16,16	23,46	26,04	34,41	47,86	33,05	40,36	55,09	55,79
Темпи приросту, %	41,00	22,05	45,17	11,00	32,14	39,09	-30,94	22,12	36,50	1,27
Питома вага у ВВП, %	4,95	4,68	5,31	4,79	4,77	5,05	3,62	3,73	4,18	3,96
Платежі за ресурси	2,78	3,38	3,98	2,11	5,95	9,29	11,23	12,71	14,83	17,54
Темпи приросту, %	13,47	21,58	17,75	-46,98	181,99	56,13	20,88	13,18	16,68	18,27
Питома вага у ВВП, %	1,04	0,98	0,90	0,39	0,83	0,98	1,23	1,17	1,13	1,24
Внески до Пенсійного фонду ¹	23,20	28,20	42,20	54,30	76,00	102,00	103,10	119,30	139,06	157,98
Темпи приросту, %	19,59	21,55	49,65	28,67	39,96	34,21	1,08	15,71	16,56	13,61
Питома вага у ВВП, %	8,68	8,17	9,56	9,98	10,55	10,76	11,29	11,02	10,56	11,21

¹ З 2011 р. – єдиний соціальний внесок.

Джерело: складено авторами за даними Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України.

Рис. 1. Динаміка частки персонального прибуткового податку та платежів на соціальне страхування у ВВП у країнах ОЕСР у 2012 р., %

Джерело: побудовано авторами за даними <http://www.oecd-ilibrary.org/taxation>

Рис. 2. Темпи приросту платежів на соціальне страхування та безробіття в Україні у 2003 – 2012 рр., % до попереднього року

Джерело: побудовано авторами за даними Державної служби статистики України та Державної казначейської служби.

У цілому можна підвести підсумок, що оподаткування людського капіталу в Україні негативно позначається на стані його відтворення та розвитку та потребує змін. Враховуючи позитивний зарубіжний досвід, потенційних шляхів вирішення проблеми є два. Перший – перерозподіл податкового навантаження, яке формують соціальні внески, між роботодавцями та найманими працівниками у бік збільшення навантаження на працівників. Другий – зменшення ставки єдиного соціального внеску із компенсацією втрат бюджету за рахунок підвищення інших податків. До першого варіанта Україна поки що неготова, оскільки має значний за обсягом тіньовий сектор економіки, завдяки чому фізичні особи можуть мати вагомий за обсягом неофіційні доходи та незначні офіційні. Тому, на наш погляд, реальним є другий шлях. Зважаючи на те, що в Україні один з найнижчих рівнів оподаткування природних ресурсів (див. табл. 1), то є реальні резерви мобілізації додаткових податкових надходжень до бюджету за рахунок підвищення ставок платежів за природні ресурси та ліквідації пільг по таких платежах.

Зважаючи на те, що в Україні прибуток є одним з основних джерел поповнення капіталу для більшості підприємств, рівень його оподаткування також є вагомим у контексті забезпечення конкурентоспроможності національних виробників. У цілому рівень оподаткування прибутку в Україні можна охарактеризувати як помірний, однак у більшості країн ОЕСР він є меншим (табл. 2).

Як видно з табл. 2, середня частка корпоративного прибуткового податку у ВВП країн ОЕСР нижча від аналогічного показника в Україні. Вищу частку податку на прибуток у ВВП мають Норвегія, Австралія та Люксембург, що обумовлено специфікою перерозподілу податкового навантаження між фізичними і юридичними особами. У решті країн ОЕСР нижче навантаження на прибуток корпорацій компенсується вищим навантаженням на індивідуальні доходи фізичних осіб та споживання. Варто зазначити, що стандартні ставки оподаткування прибутку в досліджуваних країнах набагато перевищують ставку українського податку на прибуток, хоч протягом 2000 – 2012 рр. вони

суттєво і зменшилися. Так, у Бельгії стандартна ставка оподаткування прибутку зменшилася з 40,2 до 34%, у Чеській Республіці з 31 до 19%, Німеччині – з 51,6 до 29,8%, Великобританії – з 30 до 23%. Збільшення стандартної ставки оподаткування прибутку відбулося в Угорщині – на 1%, Словаччині – на 4% (попередньо ставку було знижено на 10%), Греції – на 6% (попередньо ставку було знижено на 20%) [10]. Подальші розробки щодо зниження податкового навантаження на прибуток підприємств продовжуються, оскільки імпліцитні ставки оподаткування залишаються досить високими (наприклад, у Бельгії, Франції, Італії вони перевищують 30%). В Україні ефективні (імпліцитні) ставки податку на прибуток також досить високі, як і коефіцієнт продуктивності (табл. 3). Як видно з таблиці, ефективна ставка податку на прибуток перевищує середньоевропей-

ські, позитивним є те, що намітилися тенденція до її зменшення. Коефіцієнт продуктивності протягом досліджуваного періоду є високим, негативно можна оцінити ситуацію у 2005 – 2007 рр., коли він перевищував одиницю.

З метою визначення впливу оподаткування прибутку на формування та використання капіталу, нами було проведено аналіз взаємозв'язку ефективної ставки оподаткування прибутку з основними показниками, які характеризують динаміку формування та результативність використання капіталу підприємств. Зважаючи на складність ведення бізнесу в Україні через ряд інших факторів [9], підвищення податкового навантаження виступає додатковим чинником зниження інвестиційної активності іноземних інвесторів (рис. 3).

Це негативно позначається на можливостях вітчизняних підприємств залучити додаткові джерела фінансу-

Таблиця 2

Частка корпоративного прибуткового податку у ВВП в країнах ОЕСР у 2004 – 2012 рр., %

Країна	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Австрія	2,2	2,2	2,2	2,4	2,5	1,7	1,9	2,2	2,1
Бельгія	3,1	3,3	3,5	3,5	3,3	2,5	2,7	3,0	3,0
Великобританія	2,8	3,3	3,9	3,4	3,6	2,8	3,1	2,8	2,9
Ізраїль	3,4	4,0	4,9	4,5	3,5	2,8	2,9	3,7	3,6
Італія	2,8	2,8	3,4	3,8	3,7	3,1	2,8	2,7	2,7
Люксембург	5,7	5,8	5,0	5,3	5,1	5,6	5,7	5,0	5,1
Нідерланди	3,1	3,8	3,3	3,2	3,2	2,0	2,2	2,0	...
Німеччина	1,6	1,8	2,2	2,2	1,9	1,3	1,5	1,7	1,6
Словенія	1,9	2,8	3,0	3,2	2,5	1,8	1,9	1,7	1,6
Угорщина	2,2	2,1	2,3	2,8	2,6	2,3	1,2	1,2	1,2
Франція	2,8	2,4	3,0	3,0	2,9	1,5	2,1	2,5	2,5
Чеська Республіка	4,4	4,4	4,6	4,7	4,2	3,6	3,4	3,5	3,4
Данія	3,2	3,9	4,3	3,8	3,3	2,3	2,7	2,8	2,7
Швеція	3,0	3,7	3,6	3,7	3,0	3,0	3,5	3,5	3,4
Норвегія	9,8	11,7	12,8	11,0	12,1	9,1	10,1	11,0	10,0
Фінляндія	3,5	3,3	3,4	3,9	3,5	2,0	2,6	2,7	2,6
Греція	3,0	3,3	2,7	2,6	2,5	2,5	2,4	2,5	2,5
Естонія	1,7	1,4	1,5	1,6	1,6	1,9	1,4	1,3	1,3
Ірландія	3,5	3,4	3,7	3,4	2,8	2,4	2,5	2,3	2,2
Ісландія	1,0	2,0	2,4	2,5	1,9	1,8	1,0	1,6	1,7
Іспанія	3,4	3,9	4,1	4,7	2,8	2,2	1,8	1,8	1,8
Польща	2,2	2,5	2,4	2,8	2,7	2,3	2,0	2,0	..
Португалія	2,9	2,7	2,9	3,6	3,7	2,9	2,8	2,7	..
Словаччина	2,6	2,7	2,9	3,0	3,1	2,5	2,5	2,6	2,5
Японія	3,7	4,2	4,8	4,8	3,9	2,6	3,2	3,3	3,2
Корея	3,3	3,8	3,6	4,0	4,2	3,7	3,5	4,0	3,9
Туреччина	1,7	1,7	1,5	1,6	1,8	1,9	1,9	2,1	2,0
Швейцарія	2,3	2,4	2,9	3,0	3,1	3,0	2,9	2,9	2,9
Канада	3,5	3,4	3,8	3,5	3,4	3,4	3,3	3,1	3,1
Австралія	5,5	5,8	6,4	6,9	5,9	4,8	4,8	4,8	4,8
Україна	4,68	5,31	4,79	4,77	5,05	3,62	3,73	4,18	3,96
OECD-Total (2)	3,2	3,6	3,8	3,8	3,5	2,8	2,9	2,9	...

Джерело: складено авторами за даними http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/taxes-on-corporate-income_20758510-table5

вання. Зважаючи на те, що власний капітал в Україні є одним з головних джерел фінансування оновлення основного капіталу, то податкове навантаження, яке формується за рахунок податку на прибуток негативно позначається і на фізичному стані основного капіталу (рис. 4).

Графіки, зображені на рис. 4 показують, що між досліджуваними показниками існує залежність наступного характеру – зменшення ефективної ставки податку на прибуток супроводжується погіршенням стану основних засобів. Отримані результати свідчать про наявність перекосів

у механізмі нарахування амортизації, оскільки не відбувається відновлення зношеного основного капіталу. Можна зробити висновок, що механізм оподаткування прибутку не стимулює процес оновлення основних засобів в Україні – і через стримування приросту власного капіталу, і через механізм нарахування амортизації.

ВИСНОВКИ

Отримані результати свідчать про те, що регуляторний потенціал податку на прибуток, який може бути на-

Таблиця 3

Динаміка ефективної ставки та коефіцієнта продуктивності податку на прибуток в Україні у 2003 – 2012 рр.

Показник	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ефективна ставка податку на прибуток, %	28,89	26,77	32,39	28,74	23,37	24,71	22,99	19,04	20,19
Коефіцієнт продуктивності	0,96	1,07	1,30	1,15	0,93	0,99	0,92	0,76	0,88

Джерело: розраховано авторами за даними Державної казначейської служби України та Державної служби статистики України.

Рис. 3. Динаміка приросту прямих іноземних інвестицій та ефективної ставки податку на прибуток в Україні у 2003 – 2012 рр.

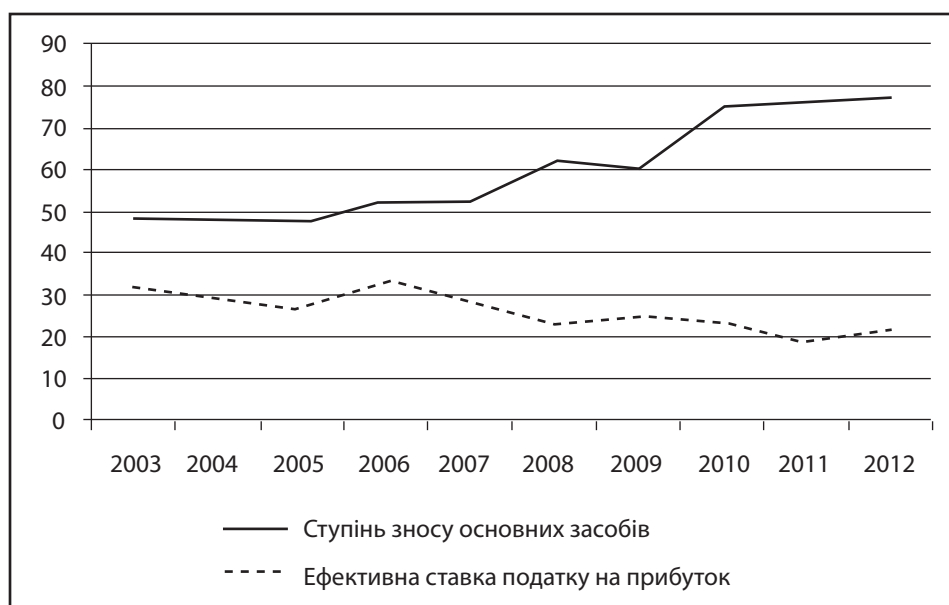

Рис. 4. Динаміка ефективної ставки податку на прибуток і ступеня зносу основних засобів в Україні у 2003 – 2012 рр.

правлений на стимулювання оновлення основного капіталу, не використовується. У цілому оподаткування капіталу в Україні негативно відображається як на формуванні та розвитку людського капіталу, так і на стані основного капіталу в економіці України. Враховуючи тенденції оподаткування капіталу в економічно розвинених країнах, вважаємо, що в Україні зміни в оподаткуванні капіталу мають здійснюватися за такими напрямками:

1. Зменшення податкового навантаження, яке формується за рахунок соціальних внесків, шляхом зменшення ставок справляння єдиного соціального внеску та компенсації втрат бюджету за рахунок підвищення рівня оподаткування природних ресурсів.

2. Оптимізація податкового навантаження на прибуток підприємства з урахуванням необхідності зменшення ефективної ставки податку та посилення його регулюючих впливів в частині стимулювання оновлення основного капіталу. При цьому стандартна ставка оподаткування прибутку має залишитися на поточному рівні.

Перспективою подальших досліджень є обґрунтування розміру підвищення ставок платежі за використання природних ресурсів, розробка пропозицій щодо вдосконалення механізму амортизації основних засобів і реалізації регулюючого потенціалу податку на прибуток у частині стимулювання оновлення основного капіталу. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Василевська Г.** Податок на дохід юридичних осіб в Республіці Польща як інструмент сприяння конкурентоспроможності / Г. Василевська, Р. Лісовський // Світ фінансів. – 2009. – № 2(19). – С. 161 – 167.
2. **Вишневецький В. П.** Оподаткування підприємств і моделювання економічної динаміки : монографія / В. П. Вишневецький / НАН України. Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2006. – 320 с.
3. **Іванов Ю. Б.** Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект : монографія / Іванов Ю. Б., Єськов О. Л. – Харків : ВД «ІН-ЖЕК», 2007. – 328 с.
4. **Крисоватий А. І.** Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні : монографія / А. Крисоватий. – Тернопіль : Карт-бланш, 2005. – 371 с.
5. **Майбуров І. А.** Теорія налогодоблення. Продвинутий курс [учебник для магістрів, навчаючихся по спеціальностям «Фінанси і кредит», «Бухгалтерський учет, аналіз і аудит»] / І. А. Майбуров, А. М. Соколовська. – М. : ЮНІТИ-ДАНА, 2011. – 591 с.
6. **Педь І. В.** Податкова конкуренція : монографія. – К. : Експерт-Консалтинг, 2009. – 416 с.
7. Регулятивний потенціал податкової системи України : монографія / Ю. Б. Іванов [та ін.] ; [Харк. нац. екон. ун-т]. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 335 с.
8. **Соколовська А. М.** Податкові важелі реалізації політики економічного розвитку / А. М. Соколовська // Т. 1. Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації / За ред. чл-кор. НАН України А. І. Даниленка. – К. : Фенікс, 2008. – Розд. 2. – С. 112 – 171.
9. Doing business in Ukraine [Electronic source]. – Available at : <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>
10. OECD in Figures. Statistics on the member countries // OECD Observer 2012 [Electronic source]. – Available at : <http://www.oecd.org/dac/stats/final2011oda.htm>

REFERENCES

- “Doing business in Ukraine” <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>.
- Ivanov, Yu. B., and Yeskov, O. L. *Suchasne opodatkovannia: motyvatsiinyi aspekt* [Current taxation: a motivational aspect]. Kharkiv: INZHEK, 2007.
- Ivanov, Yu. B. *Rehuliatyvnyi potentsial podatkovoi systemy Ukrainy* [Regulatory capacity of the tax system of Ukraine]. Kharkiv: KhNEU, 2009.
- Krysovatiy, A. I. *Teoretyko-orhanizatsiini dominanty ta praktyka realizatsii podatkovoi polityky v Ukraini* [Theoretical and dominant organizational practices and implementation of tax policy in Ukraine]. Ternopil: Kart-blansh, 2005.
- Mayburov, I. A., and Sokolovskaia, A. M. *Teoriia nalogooblozheniia. Prodvynuty kurs* [Theory of taxation. Advanced Course]. Moscow: YUNITI-DANA, 2011.
- “OECD in Figures. Statistics on the member countries” OECD Observer 2012. <http://www.oecd.org/dac/stats/final2011oda.htm>.
- Ped, I. V. *Podatkova konkurentsia* [Tax competition]. Kyiv: Ekspert-Konsaltnh, 2009.
- Sokolovska, A. M. “Podatkovi vazheli realizatsii polityky ekonomichnoho rozvytku” [Tax policy implementation arm of economic development]. In *Finansova polityka ta podatkovobliudzhenni vazheli ii realizatsii*, 112-171. Kyiv: Feniks, 2008.
- Vasylevska, H., and Lisovskiy, R. “Podatok na dokhid iurydychnykh osib v Respublitsi Polshcha iak instrument spriannia konkurentospromozhnosti” [Tax on income of legal entities in the Republic of Poland as a tool for promoting competitiveness]. *Svit finansiv*, no. 2(19) (2009): 161-167.
- Vyshnevskiy, V. P. *Opodatkovannia pidpriemstv i modeliuвання ekonomichnoi dynamiky* [Taxation of companies and modeling economic dynamics]. Donetsk, 2006.